

پژوهشی در ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی

تعاریف، تاریخ تحلیلی، درون مایه‌ها،
مآخذها و نمونه‌های جهانی

(کتاب مرجع)

محمد قصاب

توجه

کاغذ استفاده شده برای چاپ این کتاب از نوع بالکی تولید کشور سوئد است.
این کاغذ که کیفیتی مرغوب دارد و در سطح جهان از آن استفاده می شود، سه ویژگی عمده دارد:
• سبک وزن است.
• نور را بازتاب نمی دهد و چشم را خسته نمی کند.
• برای تولید آن درخت کمتری قطع شده است.

نویسنده

شماخ، مهرداد، ۴۳

موضوع

قصه ها - کودکان

۱۳۹۶

مجموعه نشر

تهران، ۱۳۹۶

موضوع

تاریخ و نقد

رده بندی کنگره

PN۴۴۲/۸:۵۴۱۳۹۶

رده بندی دیویی

۸۰۹/۳۸۷۶

یادداشت

نظریه تاریخ تعلیمی، درون مایه ها، شایع ها و مجموعه های جهانی

شابک

۹۷۸-۶۰۰-۸۹۳۹-۲۶-۹

شناسه افزوده

شماره کتابشناسی ملی

۳۱۶۸۵۸۴

پژوهشی
در ادبیات
و اندیشه
علمی خلی

پژوهشی در ادبیات و اندیشه
علمی خلی

جلد اول

محمد قصاب

مدیر پروژه: نیا کهنی

ناشر: باز

تصویرگر: امین صبی

گرافیک: امین طالبی

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۳۹-۲۶-۹

قیمت نسخه شومیز: ۳۵۰۰۰ تومان

نشر باز

بخش ۱. تاریخ ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی

۲۹	فصل ۱: چالش‌های تدوین تاریخ ادبیات علمی تخیلی
۳۲	فصل ۲: دیدگاه‌های متفاوت نسبت به تاریخ ادبیات علمی تخیلی
۳۴	فصل ۳: دوران باستان تا قرن شانزدهم میلادی
۳۴	— حماسه‌ی گیلگمش
۳۵	— ایلباد و اودیسه
۳۶	— لوسین: تاریخ واقعی
۳۶	— افلاطون: جمهوری
۳۷	— آریستوفان: پرندگان
۳۸	— اشعار هند باستان: رامایانا
۳۸	— یولیوس اویدیوس ناسو (اُوید): مسخ
۳۸	— افسانه‌ی دایدالوس و ایکاروس
۳۸	— افسانه‌ی بیوولف
۳۹	— افسانه‌ی آواز نیلونگ‌ها
۳۹	— دانته آلیگیری: کمدی الهی
۴۱	فصل ۴: قرن شانزدهم تا پیش از ژول ورن و ا.ج. جی. ولز
۴۲	فصل ۵: قرن شانزدهم تا قرن نوزدهم در اروپا
۴۲	— داستان فاوست

- ۴۳ - توماس مور: اتوپیا
- ۴۳ - فرانسس بیکن: اتلانتیس جدید
- ۴۴ - شکسپیر: طوفان
- ۴۵ - یوهانس کپلر: رؤیا
- ۴۵ - سیرانو دو برزراک: دنیاهای دیگر
- ۴۶ - مارگارت کاوندیش: شرح یک دنیای جدید به نام دنیای شعله‌ور
- ۴۶ - لوئی سباستین مرسیه: سال ۲۴۴۰
- ۴۷ - جانانا تان سوئفت: سفرهای گالیور
- ۴۸ - ایزلر: میکرومگنس
- ۴۹ - لودویگ هولبرگ: سفرهای زیرزمینی نیلز کلیم
- ۴۹ - ساموئل مدن: یادداشت‌هایی از قرن بیستم
- ۵۰ - اداج ویلم بیلدر: گزارش کوتاهی از سفر جالب به آسمان‌ها و کشف سیاره‌های جدید
- ۵۰ - مری شلی: زنک‌ها، پرومتئوس جدید
- ۵۴ - لوئیس کارول: «سفر سرزمین عجایب»
- ۵۴ - ژول ورن
- ۵۸ - ویکتور هوگو: اسطوره‌ی قرن
- ۵۹ - دوگرافینی: ماجراهای شگفت‌انگیز یک اثبات‌مدروس
- ۵۹ - ادوین ای. ابوت: سرزمین مسطح: داستانی ابعاد زیاد
- ۶۰ - رابرت لوئیس استیونسون: پرونده‌ی عجیب دکتر کیلا آقای هاید
- ۶۱ - ادوارد بولور لایتون: وریل، قدرت نژاد جدید
- ۶۲ - ساموئل باتلر: اچکان
- ۶۴ - فصل ۶: قرن نوزدهم در آمریکا
- ۶۵ - جورج تاکر
- ۶۵ - ادگار آلن پو
- ۶۷ - ناتانیل هاثورن
- ۶۷ - فیتز جیمز ابراین
- ۶۸ - ادوارد بلایمی
- ۶۸ - مارک تواین
- ۷۰ - جک لندن
- ۷۰ - ادوارد اورت هیل
- ۷۲ - فصل ۷: از ولز تا گرنسبیک

۷۳	هربرت جورج ولز
۷۸	ادگار رایس برافس
۸۰	اچ. پی. لاوکرافت
۸۱	رابرت ئی. هاوارد
۸۲	هنری رابندر هاگارد
۸۳	برام استاکر
۸۳	آرتور کانن دوویل
۸۳	فرانتس کافکا
۸۵	فصل ۸: آغاز دوران ادبیات علمی تخیلی مدرن یا دوران نقره‌ای
۸۵	هوگو گ. سبک
۸۸	ئی. ئی. دات اربیت
۹۱	فیلم متروپولیس
۹۱	کارل چاپک
۹۲	یوگنی زامیاتین
۹۳	آلدوس هاکسلی
۹۴	سی. اس. لوئیس
۹۵	اولاف استپلدون
۹۶	جورج اورول
۹۸	فصل ۹: دوران عصر طلایی ادبیات علمی تخیلی تا پیش از جنگ جهانی دوم
۹۹	جان دابلیو. کمپل
۱۰۳	موری لینستر
۱۰۴	ای. ئی. ون وت
۱۰۶	تئودور استورجیون
۱۰۷	لافایت ران هوپارد
۱۰۸	لیون اسپراگ دکمپ
۱۰۹	هنری کاتر - کاترین لوسیل مور
۱۱۲	رابرت ای. هینلین
۱۱۴	ایزاک آسیموف
	فصل ۱۰: عصر طلایی پس از جنگ جهانی دوم
۱۲۵	دیمون تایت
۱۲۷	جیمز بنجامین بلیش

- ۱۳۰ - فردریک پل.
- ۱۳۲ - سریل ام. کورنبلوت.
- ۱۳۳ - آلفرد بستر.
- ۱۳۴ - جان وایندهام.
- ۱۳۵ - کورت وُنه‌گات.
- ۱۳۶ - ری برادبری.
- ۱۳۸ - آرتور سی. کلارک.
- ۱۴۴ فصل ۱۱: پایان عصر طلایی علمی‌تخیلی
- ۱۴۹ فصل ۱۲: علمی‌تخیلی سخت، علمی‌تخیلی نرم
- ۱۵۱ فصل ۳: دوران موج نو ادبیات علمی‌تخیلی
- ۱۵۴ مایکل مورکاک
- ۱۵۷ - برایان آندیس
- ۱۵۹ - جیمز گرنال بالارد
- ۱۶۱ - هارلان جی. ایساون
- ۱۶۲ - فیلیپ کیندر. دیک
- ۱۶۵ - اورسولا لوژوان
- ۱۶۷ - فیلیپ خوزه فارمر
- ۱۶۸ - ساموئل ری دلانی
- ۱۶۹ - راجر آ. لازرنی
- ۱۷۰ - فرانک هربرت
- ۱۷۲ - رابرت سیلوربرگ
- ۱۷۴ فصل ۱۴: پایان دوران موج نو و تحرک علمی‌تخیلی سخت نو
- ۱۷۶ - فردریک پل
- ۱۷۶ - ایزاک آسیموف
- ۱۷۶ - آرتور سی. کلارک
- ۱۷۷ - رابرت ای. هینلین
- ۱۷۷ - جو هالدمان
- ۱۷۸ - گرگوری بنفورد
- ۱۷۹ - مایکل بیشاب
- ۱۸۰ - دیوید برین
- ۱۸۱ - جن وُلَف

۱۸۳	— گرگ بیر
۱۸۴	— دن سیمونس
۱۸۶	فصل ۱۵: دوران کوتاه علمی تخیلی سایر پانک
۱۸۸	— ویلیام فورد گیسون
۱۸۹	— بروس استرلینگ
۱۹۰	— رودی راکر
۱۹۱	— جان شیرلی
۱۹۴	فصل ۱۶: دوران پُست سایر پانک یا عصر طلایی جدید
۱۹۶	— نیل آندر
۱۹۷	— استیف بکستر
۱۹۹	— پیتر اف میلتن
۲۰۰	— کن مک لئود
۲۰۱	— آلیستر رینولدز
۲۰۱	— چارلز استراس
۲۰۲	— ویل مک کارتی
۲۰۳	— ورنور ویتج
۲۰۴	— والتر جان ویلیامز

بخش ۲: محرک‌های غیر ادبی ۱: باب علمی تخیلی

۲۰۹	فصل ۱: آنچه گذشت
۲۱۱	فصل ۲: مجلات علمی تخیلی
۲۱۲	فصل ۳: مجلات حرفه‌ای علمی تخیلی
۲۱۵	— مجله‌ی <i>Amazing Stories</i>
۲۱۶	— مجله‌ی <i>Wonder Stories</i>
۲۱۷	— مجله‌ی <i>Fantastic Adventures</i>
۲۱۷	— مجله‌ی <i>Amazing</i> و <i>Analog</i>
۲۱۹	— مجله‌ی <i>Galaxy Science Fiction</i>
۲۲۰	— مجله‌ی <i>International Science Fiction</i>
۲۲۰	— مجله‌ی <i>Galaxy Novels</i>
۲۲۱	— مجله‌ی <i>If</i>

۲۲۲		The Magazine of Fantasy and Science Fiction
۲۲۳		مجله‌ی Other Worlds
۲۲۴		مجله‌ی Imagination
۲۲۴		مجله‌ی Fantastic Universe
۲۲۵		مجله‌ی Planet Stories
۲۲۵		مجله‌ی Startling Stories
۲۲۶		مجله‌ی Asimov's Science Fiction
۲۲۷		مجله‌ی Omni
۲۲۸		مجله‌ی New Worlds
۲۲۹		مجله‌ی Science Fantasy
۲۲۹		مجله‌ی Interzone
۲۳۰		مجله‌ی Authentic Science Fiction
۲۳۰		مجله‌ی Nebula
۲۳۱		فصل ۴: موقعیت مجلات «فره‌آز» در دوران کنونی
۲۳۳		فصل ۵: مجلات غیر حرفه‌ای علمی-تخیلی یا Fanzines (فنزاین‌ها)
۲۳۷		فصل ۶: مجموعه‌ی داستان‌های کوتاه «آر دآوری» شده در کتاب یا آنتولوژی‌ها
۲۳۸		فصل ۷: گروه‌ها و انجمن‌های علمی-تخیلی
۲۳۹		فصل ۸: گروه‌های هواداری یا Fandoms (فاندام‌ها)
۲۴۳		فصل ۹: کنوانسیون‌های علمی-تخیلی
۲۴۷		فصل ۱۰: جوایز علمی-تخیلی
۲۴۸		— جایزه‌ی هوگو
۲۵۱		— جایزه‌ی جان دابلیو. کمبل
۲۵۱		— جایزه‌ی نیولا
۲۵۲		— جایزه‌ی دیمون نایت
۲۵۳		— جایزه‌ی جان دابلیو. کمبل برای بهترین رمان
۲۵۳		— جایزه‌ی فیلیپ کی. دیک
۲۵۴		— جایزه‌ی لوکاس
۲۵۵		— جایزه‌ی ساید وایز برای تاریخ جانشین
۲۵۵		— جایزه‌ی انجمن علمی-تخیلی انگلستان
۲۵۶		— جایزه‌ی آرتور سی. کلارک
۲۵۷		— جایزه‌ی نویسندگان آینده

۲۵۸	چند جایزه‌ی آمریکایی دیگر
۲۵۹	جایزه‌ی آرورا یا جایزه‌ی شفق، کانادا
۲۶۰	جایزه‌ی دیتمار، استرالیا
۲۶۰	جایزه‌ی پل هارلند، هلند
۲۶۱	جایزه‌ی سی‌اون، ژاپن
۲۶۱	جوایز علمی تخیلی در دیگر کشورها
۲۶۴	فصل ۱۱: فیلم و سینمای علمی تخیلی

بخش ۲: تاریخچه‌ی فیلم و سینمای علمی تخیلی و تأثیرات آن

۲۶۹	مقدمه
۲۷۰	فصل ۱: منظور از فیلم علمی تخیلی چیست؟
۲۷۲	فصل ۲: دوران پیش از ۱۹۲۰
۲۷۵	فصل ۳: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۲۰
۲۷۷	فصل ۴: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۳۰
۲۸۰	فصل ۵: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۴۰
۲۸۲	فصل ۶: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۵۰
۲۹۰	فصل ۷: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۶۰
۲۹۷	فصل ۸: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۷۰
۳۰۶	فصل ۹: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۸۰
۳۲۰	فصل ۱۰: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۱۹۹۰
۳۲۳	فصل ۱۱: سینمای علمی تخیلی در دهه‌ی ۲۰۰۰
۳۴۸	فصل ۱۲: فیلم‌های علمی تخیلی در تلویزیون و مجموعه‌های تلویزیونی
۳۵۰	فصل ۱۳: تاریخچه‌ی فیلم‌های تلویزیونی علمی تخیلی
۳۵۱	فصل ۱۴: برنامه‌های تلویزیونی علمی تخیلی در انگلستان
۳۵۴	فصل ۱۵: برنامه‌های تلویزیونی علمی تخیلی در آمریکا
۳۵۷	فصل ۱۶: برنامه‌های تلویزیونی علمی تخیلی در کانادا
۳۵۹	فصل ۱۷: برنامه‌های تلویزیونی علمی تخیلی در ژاپن
۳۶۱	فصل ۱۸: برنامه‌های تلویزیونی علمی تخیلی در کشورهای دیگر
۳۶۲	فصل ۱۹: تولید و مصرف مجموعه‌های تلویزیونی علمی تخیلی
۳۶۳	فصل ۲۰: فهرست مجموعه‌های علمی تخیلی مشهور

- ۳۶۶ فصل ۲۱: پویانمایی علمی تخیلی
۳۶۸ فصل ۲۲: بازی‌های رایانه‌ای یا ویدئوگیم‌ها
۳۷۰ فصل ۲۳: تاریخچه‌ی نقاشی و گرافیک علمی تخیلی

بخش ۴: ادبیات علمی تخیلی در کشورهای غیر انگلیسی‌زبان

- ۳۸۳ مقدمه
فصل ۱: ادبیات علمی تخیلی در روسیه‌ی تزاری، اتحاد جماهیر شوروی و جمهوری‌های
مستقل جدید
۳۸۶ فصل ۲: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در چین و تایوان
۳۹۸ فصل ۳: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در ژاپن
۴۰۳ فصل ۴: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در ایتالیا
۴۱۰ فصل ۵: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در فرانسه
۴۱۶ فصل ۶: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در آلمان
۴۲۴ فصل ۷: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در چک
۴۳۶ فصل ۸: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در لهستان
۴۳۹ فصل ۹: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در اسپانیا
۴۴۱ فصل ۱۰: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در دیگر کشورهای اروپایی
۴۴۴ فصل ۱۱: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در کشورهای آمریکای مرکزی
و آمریکای جنوبی
۴۴۶ فصل ۱۲: آرژانتین
۴۴۸ فصل ۱۳: کوبا
۴۵۰ فصل ۱۴: مکزیک
۴۵۲ فصل ۱۵: برزیل
۴۵۵ فصل ۱۶: شیلی، کلمبیا، کاستاریکا، اکوادور، السالوادور، پرو، اوروگوئه و ونزوئلا
۴۵۷ فصل ۱۷: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در استرالیا
۴۵۸ فصل ۱۸: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در کانادا
۴۶۱ فصل ۱۹: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در کشورهای عربی
۴۶۵ فصل ۲۰: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در دیگر کشورهای جهان
۴۶۸ فصل ۲۱: تاریخ ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی در ایران
۴۶۹

بخش ۵: تاریخ تحلیلی ادبیات علمی تخیلی

مقدمه

۴۷۲	فصل ۱: نگرش تحلیلی
۴۷۵	فصل ۲: دوره‌های خودآگاه و ناخودآگاه
۴۷۸	فصل ۳: شبه علمی تخیلی یا Proto SF
۴۸۱	فصل ۴: دوره‌ی حضور نهفته و ناخودآگاهانه‌ی ادبیات علمی تخیلی
۴۸۳	فصل ۵: تاریخ دوره‌ی حضور خودآگاهانه‌ی ادبیات علمی تخیلی
۴۸۸	فصل ۶: ادغام زیرگونه‌ها و شکل‌گیری ادبیات علمی تخیلی
۴۹۰	فصل ۷: زیرشاخه‌ها یا زیرگونه‌های نوین
۴۹۴	فصل ۸: تحول اساسی ۱۹۲۶: عصر طلایی و موج نو
۴۹۶	فصل ۹: تبادل با گونه‌های دیگر داستانی
۵۰۳	فصل ۱۰: دوره‌ی سایبر پانک
۵۰۶	فصل ۱۱: نگاهی اجمالی به عوامل پیشرفت و توسعه‌ی ادبیات علمی تخیلی
۵۰۸	فصل ۱۲: وضعیت ادبیات و سینمای علمی تخیلی در دوران کنونی
۵۱۰	فصل ۱۳: اندیشه‌ی علمی تخیلی و آینده
۵۱۱	فصل ۱۴: نگاهی مجدد به دو نظریه
۵۱۳	

بخش ۶: چپستی و تعاریف ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی

۵۱۷	فصل ۱: طرح و نقد تعاریف اندیشه‌ی علمی تخیلی
۵۲۳	فصل ۲: شیوه‌های شناخت ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی
۵۲۵	فصل ۳: کاربردهای ادبیات علمی تخیلی از دیدگاه نویسندگان و مخاطبان
۵۳۱	فصل ۴: شناخت محتوایی ادبیات علمی تخیلی
۵۳۳	فصل ۵: مثلث ادبیات علمی تخیلی
۵۳۵	فصل ۶: ادبیات
۵۳۹	فصل ۷: علم
۵۴۳	فصل ۸: شبه علم یا علم‌نما
۵۴۶	فصل ۹: فناوری یا تکنولوژی
۵۴۹	فصل ۱۰: دانش

۵۵۱	فصل ۱۱: علم در ادبیات علمی تخیلی
۵۵۲	فصل ۱۲: تخیل
۵۵۵	فصل ۱۳: مثلث «ادبیات - علم - تخیل»
۵۵۹	فصل ۱۴: تعاریف ادبیات علمی تخیلی
۶۸۶	فصل ۱۵: تجزیه و تحلیل کلی تعاریف ادبیات علمی تخیلی در بستر تاریخ
۶۹۹	فصل ۱۶: علمی تخیلی: ادبیاتی که تعریف ندارد
۷۰۲	فصل ۱۷: مباحث پیرامونی تعاریف علمی تخیلی
۷۰۳	فصل ۱۸: تفکر یا اندیشه‌ی علمی تخیلی
۷۰۵	فصل ۱۹: آیا ادبیات علمی تخیلی یک ژانر مستقل است؟
۷۰۹	فصل ۲۰: دهنیت یا پروتکل علمی تخیلی
۷۱۶	فصل ۲۱: درباره‌ی ژانر بودن ادبیات علمی تخیلی
۷۱۸	فصل ۲۲: نسبی ادبیات علمی تخیلی با مدرنیسم و پُست مدرنیسم و ایسم‌های دیگر
۷۲۰	فصل ۲۳: شناسایی آثار علمی تخیلی با کمک تعاریف

بخش ۷: مضامین داستانی و زیرشاخه‌های ادبیات علمی تخیلی

۷۲۳	مقدمه
۷۲۵	فصل ۱: شناسایی آثار علمی تخیلی به کمک عناصر و مضامین داستانی علمی تخیلی
۷۲۶	فصل ۲: زیرشاخه‌های علمی تخیلی چیست؟
۷۲۸	فصل ۳: شاخه‌بندی یا طبقه‌بندی یکم
۷۳۱	فصل ۴: شاخه‌بندی یا طبقه‌بندی دوم
۷۳۲	۱. مضامین فراگیر
۷۳۴	۲. انواع موجودات
۷۳۶	۳. تغییرات جسم و ذهن
۷۳۸	۴. آینده‌های ممکن یا آینده‌های غیرمحمتمل
۷۳۸	۵. ساختارهای سیاسی
۷۳۹	۶. مسکون‌سازی و مناطق مسکونی
۷۳۹	۷. سفرها
۷۴۱	۸. فناوری
۷۴۴	فصل ۵: شاخه‌بندی یا طبقه‌بندی سوم
۷۴۴	۱. بیگانه‌ها

۷۴۵	۲. آینده
۷۴۵	۳. ماشین‌های هوشمند
۷۴۵	۴. ابعاد دیگر
۷۴۵	۵. نقش خدا را بازی کردن
۷۴۶	۶. انسان متحول
۷۴۶	۷. فضا، مرز بی‌کران
۷۴۶	۸. متفرقه
۷۴۸	فصل ۶: علت تفاوت‌های شیوه‌های طبقه‌بندی
۷۴۹	فصل ۷: شاخه‌ری یا طبقه‌بندی چهارم
۷۵۳	فصل ۸: روند ظهور شاخه‌ها و زیرشاخه‌های علمی تخیلی در تاریخ
۷۵۴	فصل ۹: مضامین و عناصر داستانی علمی تخیلی
۷۵۵	۱. حیات فرازمینی
۷۵۶	۲. در جست‌وجو برای هوش فرازمینی یا SETI
۷۵۶	۳. بیگانه‌ها
۷۵۷	۴. نخستین تماس
۷۵۸	۵. رویارویی با بیگانه‌ها
۷۵۸	۶. بیگانه‌های هوشمند و بیگانه‌های غیر هوشمند
۷۵۹	۷. بیگانه‌های متخاصم و بیگانه‌های دوست
۷۵۹	۸. حمله‌ی بیگانگان
۷۶۰	۹. شیوه‌ی ارتباط با بیگانگان - زبان - دستگاه مترجم
۷۶۲	۱۰. فضا
۷۶۳	۱۱. اکتشافات نظری درباره‌ی فضا
۷۶۳	۱۲. سفرهای اکتشافی به فضا
۷۶۴	۱۳. سفر به ماه
۷۶۵	۱۴. مریخ و سفر به مریخ یا سیاره‌ی سرخ
۷۶۷	۱۵. سیاره‌های منظومه‌ی شمسی و سفر به آنها
۷۶۹	۱۶. سیارک‌ها و ستاره‌های دنباله‌دار
۷۷۰	۱۷. سفر انسان به کهکشان‌ها و منظومه‌های دیگر
۷۷۱	۱۸. ایستگاه‌های فضایی
۷۷۲	۱۹. مستعمره‌ها (مهاجرت‌شین‌ها) در فضا و سیارات دیگر
۷۷۲	۲۰. زمین‌گونه‌سازی یا مهندسی سیاره‌ای

- ۷۷۳ ۲۱. حکومت‌های فضایی
- ۷۷۴ ۲۲. جنگ‌های فضایی و نظامیگری
- ۷۷۶ ۲۳. جنگ‌افزارهای زمینی و فضایی
- ۷۷۶ ۲۴. سلاح پرتوی
- ۷۷۷ ۲۵. سپر میدان انرژی
- ۷۷۷ ۲۶. سفینه‌های فضایی
- ۷۷۸ ۲۷. تله‌پورت کردن
- ۷۷۹ ۲۸. سامانه‌های رانش سفینه‌ها
- ۷۷۹ ۲۹. سامانه‌ی رانش ضدجاذبه یا ضدگرانش
- ۷۸۰ ۱. فنانوردی
- ۷۸۱ ۲. واکنش فشانوردان نسبت به زندگی تنها و یس‌ی سفینه
- ۷۸۱ ۳۲. حواری مصنوعی یا هایپرینیشن و کرایونیک
- ۷۸۳ ۳۳. لباس فضایی
- ۷۸۴ ۳۴. اپرای فضایی - حداسه‌ی فضایی
- ۷۸۶ ۳۵. نابودی ستارگان و سیاهچاله‌ها - آنترپپی
- ۷۸۷ ۳۶. خلق ستاره‌ها و سیاره‌ها توسط انسان
- ۷۸۷ ۳۷. سیاهچاله‌ها یا حفرة‌های سیاه
- ۷۸۹ ۳۸. دالان زمان - سوراخ کرم
- ۷۹۰ ۳۹. سفر در زمان
- ۷۹۴ ۴۰. سفر از زمان حال به گذشته
- ۷۹۴ ۴۱. سفر از زمان حال به آینده
- ۷۹۵ ۴۲. سفر از آینده به زمان حال و گذشته
- ۷۹۵ ۴۳. ماشین زمان
- ۷۹۶ ۴۴. پلیس زمان یا محافظان زمان
- ۷۹۷ ۴۵. تاریخ‌های جانشین
- ۷۹۷ ۴۶. تاریخ موازی
- ۷۹۸ ۴۷. هستی‌های موازی، ابعاد دیگر هستی
- ۸۰۰ ۴۸. دنیا‌های گم‌شده
- ۸۰۱ ۴۹. آتلانتیس
- ۸۰۲ ۵۰. دنیاها و تمدن‌های گم‌شده‌ی فضایی
- ۸۰۲ ۵۱. آنویا یا یوتوبیا (آرمان‌شهر)

۸۰۳	۵۲. ایتوپیا
۸۰۳	۵۳. آوتوپیا
۸۰۴	۵۴. دیستوپیا یا پادارمان شهر
۸۰۴	۵۵. هتروتوپیا
۸۰۶	۵۶. شهرها و جوامع آینده
۸۰۷	۵۷. کرونتوپیا یا زمان شهر
۸۰۸	۵۸. معماری آینده
۸۰۸	۵۹. داستان‌های فاجعه
۸۰۹	۶۰. فجایع زیست‌محیطی - تغییرات آب‌وهوایی
۸۱۰	۶۱. فجایع زیست‌محیطی - از بین رفتن جو
۸۱۰	۶۲. فجایع زیست‌محیطی - وقوع آتش‌فشان
۸۱۰	۶۳. فجایع زیست‌محیطی - نخبندگان
۸۱۱	۶۴. فجایع زیست‌محیطی - نابودی لایه‌ی ازن
۸۱۱	۶۵. فجایع زیست‌محیطی - آلودگی سطح آب دریاها و سیلاب‌ها
۸۱۱	۶۶. فجایع ناشی از جنگ‌ها و ششونده‌ها
۸۱۲	۶۷. فجایع ناشی از بمب‌های هسته‌ای
۸۱۲	۶۸. فجایع ناشی از سلاح‌های بیولوژیکی، شیمیایی و میکروبی
۸۱۳	۶۹. بیماری‌های واگیردار
۸۱۳	۷۰. سقوط سنگ‌های آسمانی
۸۱۴	۷۱. اختلال در منظومه‌ی شمسی
۸۱۴	۷۲. فجایع ناشی از فعالیت‌های علمی
۸۱۵	۷۳. فجایع فرامنظومه‌ای
۸۱۵	۷۴. فاجعه‌ی جمعیتی - انفجار جمعیت
۸۱۷	۷۵. پایان و پس از پایان
۸۱۷	۷۶. فاجعه‌ی آخرالزمانی
۸۱۸	۷۷. پس از فاجعه
۸۱۹	۷۸. پایان دنیا - پایان هستی
۸۲۰	۷۹. پایان انسان
۸۲۱	۸۰. عمر طولانی و جاودانگی
۸۲۲	۸۱. انسان اولیه یا بدوی
۸۲۳	۸۲. انسان آینده

۸۲۴	۸۳. سوپرمن‌ها یا قهرمانان
۸۲۵	۸۴. مهندسی ژنتیک
۸۲۶	۸۵. شبیه‌سازی یا کلونینگ
۸۲۶	۸۶. توانایی تله‌پاتی
۸۲۷	۸۷. ذهن‌کندوی عسلی
۸۲۷	۸۸. تسلط ذهنی بر ماده یا ESP
۸۲۸	۸۹. تکامل یا انحطاط انسان
۸۲۸	۹۰. توانایی فرافیزیکی یا توانایی Psi
۸۲۹	۹۱. حواس برتر - توانایی برتر
۸۳۲	۹۲. سایبورگ
۸۳۳	۹۳. کاشت یا ایمپلنت
۸۳۴	۹۴. سایبرپانک
۸۳۵	۹۵. حیات مصنوعی
۸۳۶	۹۶. علمی‌تخیلی در شکل
۸۳۷	۹۷. حیوانات مصنوعی - حیوانات هوشمند
۸۳۸	۹۸. روبات‌ها
۸۴۰	۹۹. آندرویدها
۸۴۰	۱۰۰. بیونیک
۸۴۲	۱۰۱. هوش مصنوعی
۸۴۴	۱۰۲. ماشین‌های شورش‌ی
۸۴۴	۱۰۳. ماشین‌های بیگانه
۸۴۴	۱۰۴. حقیقت مجازی یا واقعیت مجازی
۸۴۶	۱۰۵. فناوری نانو
۸۴۷	۱۰۶. کوچک و بزرگ کردن اندازه
۸۴۸	۱۰۷. ریاضیات
۸۴۹	۱۰۸. خون‌آشامان یا دراکولاها
۸۵۰	۱۰۹. دریا و زندگی زیر دریا
۸۵۲	۱۱۰. آینده‌شناسی
۸۵۲	۱۱۱. دانشمندان دیوانه - دانشمندان قهرمان
۸۵۴	۱۱۲. ضبط محتوای ذهن و احساسات در رایانه
۸۵۵	۱۱۳. حکومت واحد جهانی

۸۵۵	مضامین تکمیلی
۸۵۷	فصل ۱۰: پی‌نوشتی درباره‌ی زیرشاخه‌های علمی تخیلی
۸۵۷	— ادبیات علمی تخیلی طنز
۸۵۸	— فمینیسم در ادبیات علمی تخیلی
۸۵۸	— مذهب در ادبیات علمی تخیلی

بخش ۸: ادبیات علمی تخیلی در ایران

۸۶۳	مقدمه
۸۶۵	فصل ۱: یادآوری
۸۶۸	فصل ۲: رفع یک باور اشتباه درباره‌ی شروع ادبیات علمی تخیلی در ایران
۸۷۲	فصل ۳: انقطاع یا گدستگ: تاریخی در حیات ادبیات علمی تخیلی در ایران
۸۷۳	فصل ۴: قصه‌ی پرواز کیکاووس، داستانی علمی تخیلی در ادبیات کهن پارسی
۸۷۷	فصل ۵: داستان حَیّ بن یَظْظار
۸۷۹	فصل ۶: ظهور داستان‌های علمی تخیلی جدید در ایران طی یک قرن اخیر
۸۸۰	فصل ۷: ادبیات علمی تخیلی پس از دهه ۳۶
۸۸۵	فصل ۸: نقّدی بر ماهیت ادبیات علمی تخیلی در ایران پیش از انقلاب اسلامی
۸۸۷	فصل ۹: ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی از دهه‌ی ۱۳۶۰ به بعد
۸۸۹	فصل ۱۰: ادبیات علمی تخیلی در نیمه‌ی دوم دهه‌ی ۳۰ و نیمه‌ی نخست دهه‌ی ۱۳۷۰
۸۹۱	— نقاط ضعف رشد ادبیات علمی تخیلی در نیمه‌ی دوم دهه ۱۱۰
۸۹۴	— تأثیرات اجتماعی ادبیات علمی تخیلی در این دوره
۸۹۶	فصل ۱۱: ادبیات علمی تخیلی در نیمه‌ی دوم دهه‌ی ۱۳۷۰ و نیمه‌ی نخست دهه‌ی ۱۳۸۰
۸۹۸	فصل ۱۲: نمایش آثار سینمایی و تلویزیونی علمی تخیلی
۹۰۳	فصل ۱۳: بازی‌های رایانه‌ای
۹۰۳	فصل ۱۴: اینترنت
۹۰۵	فصل ۱۵: نشر مجلات علمی تخیلی
۹۰۶	فصل ۱۶: ایجاد گروه یا انجمن علمی تخیلی
۹۰۷	فصل ۱۷: نمایش و تولید فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی علمی تخیلی در ایران
۹۰۹	فصل ۱۸: فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی علاقه‌مندان به موضوعات علمی تخیلی
۹۱۱	فصل ۱۹: ناشران کتاب‌های علمی تخیلی
۹۱۲	فصل ۲۰: نگارش آثار علمی تخیلی در ایران

- فصل ۲۱: نقاط ضعف ادبیات علمی تخیلی نوشته شده ۹۱۴
فصل ۲۲: وضعیت موجود ۹۱۷
فصل ۲۳: برخی آثار علمی تخیلی منتشرشده‌ی ترجمه‌ای ۹۱۹
فصل ۲۴: برخی آثار علمی تخیلی نوشتاری منتشرشده ۹۳۱

بخش ۹: مطالب متفرقه

- مقدمه ۹۳۵
فصل ۱: همبستگی ادبیات و اندیشه‌ی علمی تخیلی ۹۳۶
فصل ۲: علاقه‌ی مخاطبان علمی تخیلی به این گونه‌ی ادبی و هنری ۹۳۸
فصل ۳: تأثیر هنر علمی تخیلی در مخاطب ۹۴۷
فصل ۴: تأثیران اجتماعی ادبیات، هنر و اندیشه‌ی علمی تخیلی ۹۴۹
فصل ۵: پیش‌زمینه‌ی تاریخی و کلی‌های اندیشه و ادبیات علمی تخیلی ۹۵۱
فصل ۶: رفع یک سوء تفاهم ۹۵۹
فصل ۷: سلیقه‌ی مخاطبان ۹۶۱
فصل ۸: مذهب در ادبیات علمی تخیلی ۹۶۳
برخی از منابع و مراجع ۹۶۷
فهرست نام کسان ۹۶۹

فکر نگار کتابی درباره‌ی ادبیات علمی تخیلی و همچنین احساس ضرورت به انجام این کار شاید به اواسط دهه‌ی ۱۳۷۰ برمی‌گردد. آن زمان ادبیات علمی تخیلی در محیط‌های فرهنگی و آموزشی به صورت وارونه معرفی شده بود، یا بدتر از آن، جهلی امل نسبت به این گونه‌ی ادبی بر مراکز دولتی و غیردولتی مرتباً با تکیه بر ادبیات حاکم بود.

نگرش منفی برخی از افراد به گاهی مسئولیت‌های سیاست‌گذاری فرهنگی نیز داشتند. ادبیات علمی تخیلی، نگارنده را که به مطالعه و ترجمه‌ی این تخیل آثار علاقه‌مند بودم و در این زمینه فعالیت می‌کردم، دچار تردید می‌کرد. همین امر باعث شد که به‌طور جدی به مطالعه درباره‌ی خود ادبیات علمی تخیلی روی آورم و همراه با مطالعه و ترجمه‌ی داستان‌های علمی تخیلی، به مباحث نظری و موضوع جیستی این گونه‌ی ادبی نیز بپردازم.

البته آشنایی با دیگر علاقه‌مندان و فعالان ادبیات علمی تخیلی مانند پیمان اسماعیلیان خامنه، زنده‌یاد حسین ابراهیمی (الوند) و مهرداد تويسرکاني و فعالیت‌های مشترک در فرهنگ سراها و دیگر مراکز فرهنگی باعث شد که توجه نگارنده به موضوعات نقد و نظر پیرامون این گونه‌ی ادبی

بیشتر شود.

سرانجام از سال ۱۳۸۰ مشغول گردآوری مطالب و منابع شدم. به مرور بعضی مطالب را به صورت پراکنده و مقاله‌گونه نوشتم و بعضی دیگر را ترجمه کردم و به کناری نهادم. در همین فرایند بود که طرح و شکل کتابی درباره‌ی ادبیات علمی-تخیلی در ذهنم نقش بست و انسجام یافت.

ابتدا تصمیم داشتم دست به تدوین کتابی مفصل بزنم و در آن همه چیز را درباره‌ی ادبیات، هنر، سینما و اندیشه‌ی علمی-تخیلی بیان کنم. اما خیلی زود پی بردم که انجام چنین کاری از توان یک پژوهشگر با منابع و امکانات محدود و بدون استوانه‌های ضروری، ناممکن است. ورود به عمق مطالب انجام پژوهشی همه‌جانبه، به راحتی می‌توانست هر نگارنده را پژوهشگر تنهایی را زمین‌گیر و متوقف کند.

تنها راه ابتنا بر این وضعیت ناامیدکننده این بود که دست‌کم برای انجام این پژوهش و تدوین کتاب حاضر فقط به کلیات پردازم و از عمق به بی‌نیازی و غرق شدن در مطالب عمیق دوری جویم.

در واقع من همچون پیش‌قراولانم که سوار بر سفینه‌ای فضایی برای نخستین بار بر سطح خاردهای مسکون فرود می‌آمد. این فرد یا گروه پیش‌قراول در ابتدای ورود و در این سفر چه باید می‌کرد، یا چه می‌توانست بکند و یا به عبارت دیگر مهم‌ترین و ابتدایی‌ترین کاری که باید انجام می‌داد چه بود؟

به گمانم نخستین و مهم‌ترین اقدام، تهیه و ترسیم نقشه‌ی جغرافیایی سطح این سیاره بود. به این ترتیب گروه‌های اکتشافی بعدی می‌توانستند به کمک آن نقشه، اردوگاه و مراکز پژوهشی مناسبی را برپا کنند تا بتوانند برای مثال اعماق جنگل‌ها یا اقیانوس‌ها و یا گونه‌های حیاتی آنجا را مورد پژوهش قرار دهند. تنها در این صورت بود که

شیمی دانان، فیزیک دانان، جانورشناسان و بقیه‌ی متخصصان می‌توانستند کارشان را شروع کنند.

بنابراین تصمیم گرفتم در این پژوهش مفصل نخستین، خود را به بیان کلیات محدود کنم و طرح و نقشه‌ای از کلیات ادبیات، هنر، سینما، اندیشه و خرده‌فرهنگ علمی‌تخیلی ارائه دهم تا دیگر پژوهشگران بتوانند به کمک آن وارد این حوزه شوند و هریک به فراخور علاقه یا تخصص خود به پژوهش متصل‌تر و عمیق‌تری در گوشه‌ای از این دنیای پهناور بپردازند.

تنها محدودنگه داشتن این کتاب پرداختن به کلیات بود. با این حال نقشه‌ی جغرافیایی تهیه‌شده باید آن‌قدر جامع باشد که بتواند نیاز داناان به این محیط را به خوبی راهنمایی کند. از همین رو است که در این کتاب نام نویسندگان، کتاب‌ها و فیلم‌های زیادی را آوردم. آوردن این نام‌ها نه برای پر کردن صفحات کتاب، بلکه برای آشنایی ذهن مخاطبان و علاقه‌مندان با گوشه‌ها و زوایای ادبیات، هنر و اندیشه‌ی علمی‌تخیلی است تا پژوهشگران جدید و تازه‌وارد مجبور نباشند کارشان را از صفر و در خلأ شروع کنند. در عین حال از ذکر تمام نام‌ها پرهیز کرده‌ام تا رعایت اختصار را رها نباشد. بنابراین برای مثال اگر از بعضی کتاب‌های ترجمه‌ای در ادبیات علمی‌تخیلی در ایران نام برده‌ام، هرگز نباید تصور شود که آثار دیگری وجود نداشته‌اند، بلکه من آن‌قدر کتاب معرفی کرده‌ام که بتواند سند و مدرکی بر تحلیل ما بر تاریخ ادبیات علمی‌تخیلی در ایران باشد. همین وضع درباره‌ی آثار اروپایی و آمریکایی نیز صادق است.

پس در همین جا باید تأکید کنم که به هیچ وجه ادعا ندارم در این کتاب همه‌ی مطالب مربوط به ادبیات، هنر و اندیشه‌ی علمی‌تخیلی را بیان کرده‌ام. اگر به مثال سیاره‌ی ناشناخته‌مان برگردیم، می‌توانم بگویم که گرچه من نقشه‌ی کلی اقیانوس‌ها

و سواحل این سیاره‌ی جدید را ترسیم کرده‌ام اما هرگز به بررسی اعماق این اقیانوس‌ها و صخره‌ای یا ماسه‌ای بودن این سواحل نپرداختم، زیرا چنین کاری برعهده‌ی اقیانوس‌شناس است، نه جغرافی‌دان یا یک ترسیم‌کننده‌ی نقشه.

من تأکید می‌کنم که در مجال اندک این کتاب توانسته‌ام به موضوع علمی‌تخیلی فقط و فقط به صورت کلی و سطحی بپردازم نه اینکه وارد عمق موضوعات شوم. برای مثال هریک از مضامین یا زیرشاخه‌های ادبیات علمی‌تخیلی می‌توانند خود کتابی چندصد صفحه‌ای باشند درحالی‌که ما بعضی از آنها را فقط در چند سطر معرفی کرده‌ایم.

به عبارت بهتر هر فصل این کتاب می‌تواند موضوعی برای یک ژورنال منظم و کتابی قطور باشد. بنابراین یک گروه از مخاطبان این کتاب دانشجویان یا پژوهشگرانی هستند که مایل‌اند درباره‌ی ادبیات و اندیشه‌ی علمی‌تخیلی تحقیق کنند یا پروژه‌های دانشگاهی انجام دهند. باوجوداین چون بیشترین مخاطبان ادبیات علمی‌تخیلی را گروه‌های کودک، نوجوان و جوان تشکیل می‌دهند، این افراد اغلب بسیار کنجکاو و پر مطالعه هستند، خود را به کف دیدم که کتاب را چنان ساده و روان بنویسم که حتی یک دانش‌آموز دبیرستانی نیز بتواند آن را مطالعه و درک کند. البته دین امر کار را برای من بسیار دشوار می‌کرد زیرا گاه مجبور می‌شدم اغلب پیچیده را که با استفاده از کلمات تخصصی در یک یا دو جمله می‌توان بیان کرد، در چند بند یا صفحه تشریح کنم تا برای همگان قابل فهم باشد.

تلاش برای محدود نگه داشتن حجم این کتاب باعث شد تا مطالب زیادی ناگفته بمانند. برای مثال من مایل بودم شماری از آثار مهم علمی‌تخیلی را نیز در بخشی جداگانه معرفی کنم، اما به زودی متوجه شدم که چنین بخشی، حتی با رعایت اصل

اختصار، چندصد صفحه خواهد شد. بنابراین انجام این مهم را به فرصتی دیگر و به افرادی دیگر می‌سپارم و در اینجا بار دیگر تأکید می‌ورزم که من هرگز ادعا ندارم در این کتاب به همه‌ی موضوعات پرداخته‌ام، بلکه فقط توانسته‌ام عناوین ضروری در پژوهش این گونه‌ی ادبی را معرفی کنم.

نکته‌ی مهم دیگر این است که من مطالب کتاب حاضر را در طول سالیان طولانی تهیه کرده و در این مدت به مطالعه‌ی صدها کتاب پرداخته و از بعضی از آنها مطالبی را به صورت راکنده در جای‌جای آن مورد استفاده قرار داده‌ام. این مطالب همان در متن و بطن کتاب تنیده شده‌اند که حتی نمی‌توانستم به صورت مستقل به منبع و مرجع آنها اشاره کنم. در واقع اگر می‌خواستم در طول کتاب به معرفی منبع هر جمله یا مطلب بپردازم، در هر صفحه باید به چندین مرجع اشاره می‌کردم که متأسفانه به صورتی کسالت‌آور بر حجم آن می‌افزود. بنابراین با نسیب عدول از پیوندی نگارش علمی، تصمیم گرفتم فقط در پایان کتاب به منابع و مراجع مهم اشاره کنم تا پژوهشگران و علاقه‌مندان که مایل‌اند مطالعات بیشتری داشته باشند، بتوانند به آنها مراجعه کنند. اما با تأکید می‌گویم که منابع و مراجع مورد استفاده‌ی من بسیار بیشتر از آن فهرست مختصر است.

این کتاب در ۹ بخش و مجسوعاً ۱۵۰ فصل تدوین شده است. کوشیده‌ام فصل‌ها را کوتاه بنویسم تا خواننده هرگاه که خسته شد، بتواند سریع به پایان فصل برسد و بعد استراحت کند. فهرست کتاب را نیز مفصل تهیه کرده‌ام و علاوه بر عناوین بخش‌ها و فصل‌ها، نام نویسندگان و مضامین داستانی و برخی مطالب دیگر را به آن افزوده‌ام تا مخاطبان به راحتی بتوانند به بعضی از مطالب مورد علاقه‌شان دسترسی داشته

باشند.

در طول کتاب معادل خارجی اسامی کتاب‌ها و مکان‌ها و... در پانویس ذکر شده است، اما ذکر معادل خارجی نام کسان به دلیل تعداد فراوان آنها در پانویس‌ها فقط باعث اضافه شدن بر حجم کتاب می‌شود. بنابراین به آوردن آنها در فهرست نام کسان در انتهای کتاب بسنده شده، ضمن اینکه در طول کتاب نام اشخاص با تلفظ رایج در زبان همان کشور آورده شده است.

کتاب‌های پژوهشی اغلب دارای چندین فهرست (فهرست نام کسان، مکان‌ها، کتاب‌ها، فیلم‌ها و...) هستند، اما حجم این کتاب اجازه‌ی افزودن چنین فهرست‌هایی را نمی‌دهد.

ل

انجام یک کار پژوهشی، به ویژه زمانی که حمایت مالی هیچ نهاد دولتی یا غیردولتی در میان نباشد، باعث می‌شود که پژوهشگر، در طول مدت انجام کار، نه تنها نتواند امکانات رفاهی مناسبی برای خانواده‌ی خود تهیه کند بلکه به دلیل حجم کار ناشی از فعالیت یک‌تنه، انجام برخی وظایفش نسبت به آنها غافل یا ناتوان بماند. گمان همسر و فرزندانم در تحمل سختی‌های انجام این پژوهش، کار طولانی با من سهیم بودند تا بدانجا که بالاترین سیاست‌مدار نیز نمی‌تواند بخشی از آن همه را جبران کند. بااین حال بر خود راجع می‌دانم که پس از سپاس به درگاه خداوند برای توفیق در انجام این مهم، از همسر صبور و فرزندان مهربانم قدردانی کنم و تأکید ورزم که آنها در انجام این کار با من سهیم‌اند. در ضمن جا دارد از دوستانی که در این راه مشوق من بوده‌اند و نیز از آقای قدیانی و زحمات ایشان برای آماده‌سازی اولیه‌ی کتاب و در نهایت نشر باژ، که کار چاپ و نشر کتاب را پذیرفتند، تشکر کنم.